

Robert Ryan

První případ doktora Watsona

Krajinou mrtvých mužů

„Neskutečně působivé zobrazení válečných hrůz, chytrá detektivní
zápletka a doktor John Watson v plné parádě znovu na scéně.“

Mark Billingham

P L Ů S

Krajinou mrtvých mužů

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.nakladatelstviplus.cz
www.albatrosmedia.cz

Robert Ryan
Krajinou mrtvých mužů – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

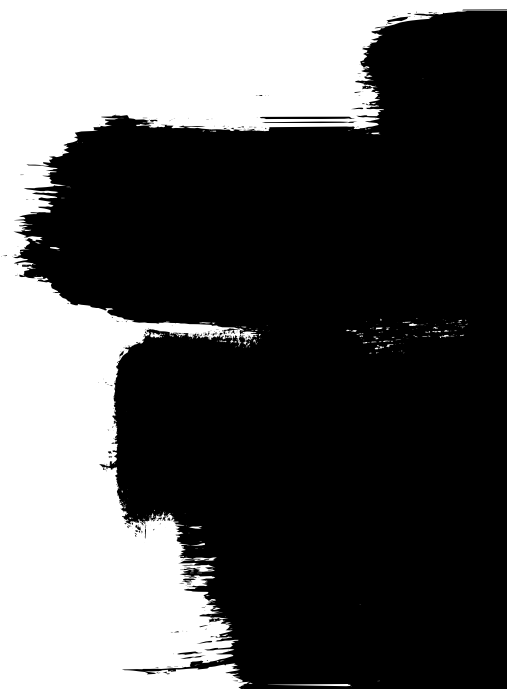
Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

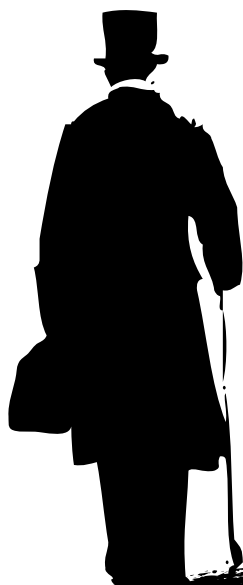
Robert Ryan

**Krajinou
mrtvých
mužů**

Plus

Robert Ryan

Krajinou mrtvých mužů

Přeložila Kateřina Kovářová

Plus

Postava doktora Watsona vytvořená sirem Arthurem Conanem Doylem je zde použita s laskavým svolením Jonathan Clowess, spol. s r. o., jménem Andrey Plunketové, správkyňe autorských práv Arthura Conana Doylea.

Belle

A taky Clivu Powellovi, pravému Kámošovi z Leighu

Jiří, z Boží vůle král Spojeného království Velké Británie a Irska a zámořských dominií král, obhájce víry, císař indický atd. Našemu věrnému a veleváženému MUDr. JOHNHOVI HAMISHOVI WATSONHOVI.

My, vkládající zvláštní víru a důvěru ve Vaši věrnost, odvahu a dobré vychování, Vás tímto ustanovujeme a jmenujeme vojenským lékařem našich pozemních sil ode dne dvaadvacátého října roku 1914. Budete takto svou povinnost vykonávat pečlivě a svědomitě v hodnosti majora či vyšší, již Vám od této chvíle udělíme, což bude oznámeno v *London Gazette*.

Podepsáno a vydáno na královském dvoře svatého Jiří dne dvaadvacátého října 1914, v pátém roce naší vlády.

Z příkazu jeho Veličenstva

MUDr. JOHN HAMISH WATSON,

major

Královský armádní lékařský sbor

pozemní jednotky

Sobota

/Jedna

Když se pozorovací balon vznesl nad vytáhlé koruny okolních stromů, major sevřel okraj pleteného koše tak silně, až mu zbělely klouby. Na okamžik se odvážil podívat na rychle se vzdalující hrabanku. Všude po ní pobíhali muži Třetí britské polní balonové roty výcvikové a ujišťovali se, že lana silná jako mužská paže, jež se kroutí od navijáku nákladního automobilu s plošinou až k nosu stoupajícího balonu, se pohybují volně a lehce, jak balon nabírá výšku. Další opatrně skládali rozpojené šňůry, které plynem z cisterny krmily nenasytné břicho balonu. Řekli mu, že na vypuštění jednoho balonu je třeba osmačtyřiceti mužů. Tomu by i věřil.

Muži z pozemní jednotky se zmenšovali, až vypadali jako broučci, a z mýtiny, která se od lesa zdála obrovská, nezbylo nic než malá skulina v širokém pásu buků, modřínů a dubů obklopujících místo vzletu. Za linií lesa viděl své auto a řidiče Brindla, který si při pohledu na podivné zjevení zastínil oči před sluncem. Řidič zamával a major cítil povinnost pozdrav opětovat, ačkoliv spíš rozpačitě. Mávat sluhovi mu nepřišlo nikterak vhodné.

Za Brindlem se rozkládala vesnice. Projížděli jí v pološeru svítání. Teď bylo vidět, že kostelní věž je poničená od granátu, náraz jí lehce naklonil. Viděl černou stuhu hlavní silnice klikatící se k nemocnici, již před rozedněním opustili. Napravo se vzdouval jemný, nadýchaný sloupec páry z parního vlnaku mířícího do Francie a na pobřeží; nejspíš veze raněné do

nemocnic v Bailleul nebo Svatém Omeru nebo do velkých stanových táborů táhnoucích se od Calais po Boulogne.

Jinde obloha polykala obláčky z menších mašinek, jež přesouvaly muže a munici v rámci vnitrozemí po železniční síti spěšně položených kolejí. Viděl pevnou linii vzdáleného kanálu, který jako by někdo přes krajinu načrtl podle pravítka, tmavou vodu zaplnily přetížené nákladní čluny. Za ním obrovské parkoviště pro nákladní auta, člověkem vytvořená úroda zelené a hnědé, kovu a plátna, protáhlá auta v místech, kde se dřív dařilo pšenici a ovsu. Směrem k Valonsku pole plná chmelových tyčí, jejichž pravidelné vzorce narušovaly hluboké prolákliny, jako by obr vtiskl doprostřed palec a zničil a rozmačkal jemné konstrukce. Usoudil, že to způsobily výbuchy granátů.

Ze své nové vzdušné vyhlídky viděl, že pole a lesy, hřebeny a močály této země jsou pokryté spleť stop a zapadlých cest, starých honáckých drah a jezdeckých stezek, cest pro vozy, vlečných cest, kanálů a pruhů zeleně, všemi tradičními způsoby a prostředky k pohybu po krajině, z farmy na trh, ze vsi do kostela, ze samoty do města, od zrození ke smrti. A všechny jsou pro moderní válku moc pomalé. Tuto krajinu pokryla nová síť cest, širokých a jasně ohraničených, navržených tak, aby odrážely zvuk okovaných bot a hukot plášťů pneumatik. Mezi těmito švy všitými do látky Flander a Valonska napočítal tucet obílených hospodářských stavení se střechami z jasných tašek a s dlážděnými dvory, z nichž některé plnil jako hračky velký dobytek.

Už se skoro uvolnil, když se poryv větru opřel do slabin nafukovací Květinky, jak ji muži pojmenovali. Balon sebou trhl jako harpunovaná velryba a koš pod ním se obtočil kolem lan. Major se znovu pevně chytil.

„Jste v pořádku, pane?“ zeptal se Slattery, nadporučík a jeho doprovod v chatrném koši.

Ne, chtěl odpovědět mladíkovi s rozzářenými tvářemi, které během mnoha takových letů ošlehal vítr. Nejsem v pořádku. Major si přísahal, že po nehodě, která změnila jeho život, už nikdy nenastoupí do čehokoliv, co se snaží popřít gravitaci. A teď je tady, vznáší se nad lesní mýtinou v Belgii, unášen opuchlým párkem naplněným osmi set padesáti krychlovými metry produktu destilovaného z uhlí, jehož uniklo dost na to, aby udělal z celé krajiny plynojem, a stojí v koši, který by se víc hodil na piknik v parku. Já jsem doktor, chtěl vysvětlit, ne ten... jak se to říká? Vzduchoplavec? Ano, to je ono. Na jeho vkus se to slovo příliš podobá slovu potřeštěnec.

Do Květinky se zase opřel vítr a ona zasténala, tentokrát ale vzduch naplnil srpkovité kapsy v zadní části gumového pláště a přetočil ji po větru. Závěsný koš se rozhoupal a majorovi se začal zvedat žaludek.

„Musel jsem se zbláznit,“ zamumlal si pod fousy, avšak dost hlasitě, aby ho Slattery slyšel.

„Není se čeho bát. Vždycky si říkám, že nejhorší část stoupání je, když se plní stabilizátory ocasu. Na chvílku z toho zjankovatí. Za pár letů si na to zvyknete.“

„Tohle už nikdy dělat nehodlám,“ řekl. „Jsem tady na hoře proti své vůli.“

Majorova žádost o přesun blíž k frontě narazila na odpor u Královského armádního lékařského sboru. Někteří si mysleli, že muž jeho věku a kvalit by se neměl vydat za kanál La Manche, a už vůbec ne být poslán do nebezpečí. Na to odpovídal, že je zvláštní, jak trváme na zabíjení našich mladíků a ceníme si jejich životů méně než jednoho, který má za sebou už skoro sedmdesát let. Pomyslel si, že

jeho skon by světu nepřivodil mnoho bolesti, a uvědomil si, že je z toho zjištění trochu smutný.

Nakonec jeho žádost o přesun na pozici u přední linie přistál na stole zástupce ředitele armádních zdravotních sborů ve Francii a Belgii. A ten řekl, že každý vyšší důstojník, který chce poznat život na frontě, tam musí jít a na vlastní oči se přesvědčit, k čemu se upsal.

Fronta. V majorových myšlenkách získávala vlastnosti mytického stvoření. Její brutální práci viděl v postelích v nemocnici Charing Cross a na nosítkách na Viktoriině nádraží, v Doveru a Boulogne a v přeplněných pokojích ve Wimereux, Lille a Bailleul. Zranění muži úpěnlivě prosili, aby je tam už znovu neposílali, další naříkali nad přáteli v jejím sevření, někteří sebou škubali jen při zmínce o ní, pár statečných dychtilo znovu se s ní utkat, jako by se jednalo o nějaký test mužnosti, v němž zatím selhali. On si frontu představoval jako živého tvora schopného rozžvýkat a vyplivnout tisíce mužů najednou. Viděl ji kroutit se na mapách a slyšel, jak se o ní mluví potichu a s úžasem, jako by kartografický popisek varoval: „Zde jsou draci.“

„Fajn,“ řekl Slattery, podíval se nahoru na Květinu a ten pohled ho očividně potěšil. „Odted' už to bude klidný let.“

Nadporučík měl plné ruce práce s dvěma provazy přivázanými k lanu koše. Když je uvolnil, pohupovaly se kolem něj každý z jedné strany a napjaly se přes boky až nahoru ke Květině. „Majore, jen pro případ byste měl znát tyhle dva kusy vybavení. Tohle je výpustný ventil. Ten nás pomalu spouští, s navijákem nebo bez. A tohle –“ poklepal na lano označené červenou páskou, „to je nouzový panel.“ Ukázal nahoru na Květinu. „Ať se děje cokoliv, na něj nesahejte. Odtrhne kus pláště a vypustí velkou část plynu.“

Dostane nás rychle k zemi, až se bude blížit nepřátelské letadlo. Někdy příliš rychle. Ale nebojte se. V tuhle denní dobu se nic moc neděje. I ve válkách se snídá.“

Když se let balonu ustálil, major ještě jednou pohlédl na belgickou půdu, kterou před chvílí opustili. Jak jsou vysoko? Upřeně se díval na Francii, snažil se zaostřit skrz mlžný opar a přemýšlel, jestli by mohli vystoupat tak vysoko, že by viděli na Anglii.

„Majore?“ Ucítil poklepání na rameni. Slattery mu podával velký dalekohled a ukazoval na východ. „Fronta je tímhle směrem.“ Major si vzal dalekohled, otočil se na východ a přiložil si ho k očím. Zatočila se mu hlava, jak rozmazaný svět přiskočil blíž. Otočil zaostřovacím kroužkem. Přes dalekohled už lidé nebyli jen řadou nerozlišitelných fleků. Jasně vidí farmáře; jednu nohu má opřenou o branku, spokojeně potahuje z fajfky a dívá se přitom na prasnici kojící selata. O pár set metrů dál si skupina vojáků vaří čaj ve stodole, která má jen tři zdi, a na poli několik kavaléristů hřebelcuje koně, dokonce je vidět, jak zvířatům ze hřbetů stoupá pára. Děvče v bílé blůze, dlouhé vlněné sukni a s vlasy staženými žlutým šátkem prochází hejnem usyčených hus, rozhazuje krmení a trpělivě nohou odstrkuje ty, které se jí pletou do cesty.

Major vidí polní kuchyň: kuchaři nandávají jídlo ušmudlaným vojákům a o kousek dál u zvonového stanu se dva důstojníci hrbí nad vratkým stolkem, mezi nimi snídaně, vejce a pořádné krajíce s křupavou kůrkou. Pokuřují, povídají si a usrkávají čaj z plecháčku. Jeden z nich se něčemu zasměje tak, až zvrátí hlavu nazad a málem spadne, když se noha od židle zaboří do hlíny, což vyvolá výbuch smíchu u druhého. Jak je při tom popicho-

vání pozoruje, dojde mu, že jsou to ještě kluci. Nebude jim víc než dvacet. Pár set metrů napravo od nich vidí další nepatřičný jev v krajině, hlouček dřevěných křížů, těla padlých, která čekají, až budou exhumována a přepravena na stálejší místo odpočinku. Před jedním z nich stojí osamocená postava s hlavou skloněnou snad v modlitbě, v ruce drží ocelovou helmu. Major odvrátí zvědavé oči. Pozorovat cizí smutek mu připadá nepatřičné.

Vše, na co padl jeho zesílený zrak, se zdálo tak daleko, daleko od jakéhokoliv konfliktu. Další stoupání však ukázalo, jak blízko skutečně jsou. Stopu za stopou, metr za metrem se válka drala do zorného pole.

„Pane, jako výcviková jednotka jsme o trochu zataženější než operační rota, takže nemáme tak dobrý výhled. Ale podívejte se nalevo. Severně. To je Yperské předmostí, výběžek do německého území. Vidíte, jak se zvedají ty kopce? Německé pozice. Je mi líto těch dole, kterým to nedochází. Těch pár vyčnívajících trosek? To bývaly vesnice. Vidíte to stanoviště dělostřelectva? To jsou samozřejmě naši. Teď se podívejte přímo před sebe. Věřte mi, majore, jen takhle můžete zakusit, jaké to tam dole doopravdy je. Jak jste jednou v zákopech, držíte hlavu dole a svět se scvrkne. Nebojte se, na střelbu z malých zbraní jsme moc daleko a ten dělostřelec, co by nás trefil, by si zasloužil všechny medaile Německa. Začněte nejbliže k nám. Vidíte ta stavení, pane? Jak mezi nimi chybí střecha? Tam vojáci přespávají buď cestou na frontu, nebo z ní, nebo když mají na pár dní volno. Napravo vpředu sledujte jednu z těch nových silnic. Vidíte ty tmavé čáry? Ze severu na jih? To je zleva doprava, vidíte? Máte to? Záložní zákopy. Zjistili, že stejné chlapy nemůžou nechat pořád v první linii, musejí se točit. Tak,

a z nich vybíhají... to nic, trochu fouká a Květinka jen hledá rovnováhu... vybíhají z nich spojovací zákopy, které vedou dopředu. Jsou cik cak, že? Uvidíte, že je tak většina. Pokud nejsou cik cak, vypadají jako cimbuří. Díky tomu nepřítel nemá jasnou linii, na kterou by mohl střílet, a po výbuchu granátu se nesunesou na kilometry daleko. Správně se nerovným zákopům říká přechody, zvládnou šokovou vlnu, víte. Poučili se z vlastních chyb. Další řada zleva doprava, to jsou podpůrné zákopy, ty první za přední linií. Tam budete nejspíš vy. Stanice první pomoci. A dál, dál jsou spojovací průchody k palebnému zákopu. Skutečná přední linie. Vidíte ty předprsně a pytle s pískem? A za nimi dráty a překážky pro jezdecko? A potom...“

„Krajina nikoho,“ řekl major a cítil sucho v ústech, jen co na ni pohlédl.

Už byli dostatečně vysoko a major viděl, že se podobné schéma opakuje na německé straně – překážky, drát, zákopy, líně se klikatící spojovací průchody a další zákopy. Skoro zrcadlový obraz. Ale právě mezera mezi oběma armádami upoutala majorovu pozornost. Severně i jižně se táhla tak daleko, kam jen jeho silný dalekohled dohlédl. Někde to byl jen černý pruh jednotvárného bahna, pokud se za tvary nepočítají krátery po granátech a rezavé dráty, jinde se pár zbylých stromů a keřů drželo života zuby nehty.

Překvapilo ho, že ten mrtvý pruh není všude stejně široký. Nepředpokládal, že by obě strany budovaly zákopy jako přes kopírák, spíše tam, kde se to hodilo, když válka koncem roku 1914 uvázla na mrtvém bodě. Proto se tahle sporná páska oddělující Spojence a Němce nepravidelně zužovala a rozšiřovala, jak se k sobě fronty přibližovaly nebo se od sebe vzdalovaly.

Krajina nikoho byla jako divoká řeka, neochvějná a trvalá součást evropské krajiny plazící se přes jedenáct set kilometrů od belgického pobřeží po hranice se Švýcarskem. Jenže jediné, co v téhle vodní cestě proudí, vylévá se z jejích břehů a zaplavuje okolní krajinu, je lidské neštěstí a utrpení. Uvědomil si, že se dívá na břicho bestie, která vrací chlapce z Britského impéria domů na kusy nebo je posílá na věčnost v půdě Francie či Belgie. Zde jsou skutečně draci.

Teď pochopil, proč zástupce ředitele trval na téhle šílenosti s balonem. Zajisté chtěl dát nezasvěcencům ochutnávku toho, co je čeká, a postavit tváří v tvář rozsahu celé věci každého, kdo si myslí, že by mohl zvrátit průběh války vedené v nepředstavitelném měřítku. Chtěl otrást odhodláním starého doktora, veterána z jiného druhu války, neodbytného otravy, který by měl spíš zvažovat odchod do penze než trvat na tom, že zkusí nové možnosti, jak zachránit životy vyhasínající na pláních pod nimi.

Ozval se výbuch z děla a o něco blíž zběsilý rachot kulometu. Ze severu se zvedl sloupec špinavého kouře a ze stromů pod nimi vzlétli holubi hřivnáči. Zdá se, že je po snídani. Stejně jako po tomhle výletu. Sklopil dalekohled.

„Pardon,“ řekl major, natáhl se kolem Slatteryho a škubl za spouštěcí ventil. Květinka na protest zasyčela a zapískala a major cítil, jak se mu zvedl žaludek, když ze stoupání začala rovnou rychle klesat.

Slattery vypadal zmateně. „Ještě jsem neskončil, pane. Je toho mnohem víc –“

„Omlouvám se, poručíku, ale na jeden den jsem toho viděl dost,“ řekl major John Hamish Watson z Královského armádního lékařského sboru. „A já mám práci.“

Už se rozednívalo, když se jim podařilo uložit všechny nově příchozí a ujistit se, že se vyřešili jejich akutní potíže. Ačkoliv je nemocnice v Bailleul skoro dvacet kilometrů od fronty, zdravotníci nikdy nevědí, v kolik hodin do ní dorazí vlak. Mají-li štěstí, dostanou hlášení s hodinovým předstihem. Někdy ale jen desetiminutovým. Tenhle přijel před druhou ranní s půlhodinovou předzvěstí a dvěma sty raněných. Když se dostanou do tohoto úseku zdravotnického evakuačního řetězce, tradiční stálé nemocnice, měli by mít vojáci za sebou dobré základní ošetření i operaci, je-li třeba, ale někdy jsou mobilní zdravotnické jednotky u fronty přetížené a raněné prostě pošlou dál téměř bez ošetření.

To se zřejmě stalo teď, protože museli zout boty vojákům, kteří je týdny nesundali, vyměnit jednoduché polní krycí obvazy, omývat rány, amputovat končetiny. A vyhnout se vším. Což bylo téměř nemožné. Člověk riskoval zamoření i při manipulaci s utátými údy: ty malé breberky se už nemohly dočkat, až přeskočí z mrtvého masa na živé.

Paní Georgina Gregsonová hodila do prádla naškrobený, kalikový plášť se stahováním u krku, který nosí přes uniformu, když pracuje se zavšivenými nově příchozími. Byla příliš unavená, aby se najedla, a tak si jen vzala džbán horké vody a hned se vrátila do malé místnůstky, kterou sdílí s Alicí Pipperyovou.

Její spolubydlící už byla v posteli; závěsy nešly pořádně zatáhnout, a tak zřetelně viděla obrys jejího těla, jež pod

pokrývkou připomínalo mohyly. Zavřela dveře tak tiše, jak to jen šlo, a začala se svlékat. Dvě polní lůžka, dvě uzamykatelné skříňky, jeden společný šatník, zrcadlo, stolička a drobná vrtošivá kamínka v rohu. Zpaměti věděla, kde se co v místnosti nachází, takže si i v pološeru snadno rozšněrovala boty, shrnula punčochy a svlékla a pověsila uniformu.

Zrovna si rovnala na ramínku pláštík, když zaslechla zapištění. Nejdřív ji napadlo, že to jsou myši. Zaplavily dolní podlaží nemocnice. Nejsou sice tak odporné jako krysy, které se někdy odváží do stanových ubikací, ale pro kousíček potravy rozkoušou cokoliv. Nejedna sestra našla svůj kabátek nebo kalhotky rozcupované kvůli nedbale uložené sušence nebo čokoládě.

Ozvalo se to znovu.

Žádná myš. Tohle je Alice.

Paní Gregsonová se přesunula k posteli a položila ruku na pokrývku. Otřásala se známým rytmem. Vídala ho každý den, častěji ale při nočních směnách. Mužům, o něž se starala, byla ostuda z takových projevů slabosti už ukradená.

Slečna Pipperyová plakala.

„Alice?“ Odhrnula deku a vmáčkla se k ní. Alice se posunula, otočila se a rukama objala paní Gregsonovou. Ta opětovala objetí klidně a opatrně, aby ji příliš nestiskla. Vždycky měla pocit, že by nebylo těžké Alici pevným objetím rozmáčknout. Přes noční košili cítila, jak jí srdce přítelkyně rychle tluče proti hrudi jako srdíčko vyděšeného hlodavce. Alicin křížek se jí zapichoval do klíční kosti, tak ho posunula na stranu.

„Copak je, Alice?“

Žádná odpověď. Jenom dlouhý skučivý vzlyk. Všichni mívají takové dny. Dny, kdy cítíte, jak se vám nad hlavou zavírají temné vody zoufalství. Divila se jedině tomu, že takových dnů není víc. Pohladila Alici po vlasech. Bylo to jako hladit slámu. Prstem přejela po svých zrzavých kudrlinách. Ještě horší. Rozhodla se, že před další směnou půjdou spolu do koupelny a ona si vyřve, vymámí a vyžádá dost teplé vody, aby se obě vydrhly, a zkontroluje, že nemají vši.

„Alice, copak se děje, drahá?“

„Vrchní sestra řekla, že musím dál pracovat v kuchyni –“ Zajíkala se. „Podle rozpisu. Neumím vařit. Vždyť to víš, George.“

„Vím. O tvé ovesné kaši se vypráví dodnes.“

Těžko říct, jestli její reakcí byl další vzlyk nebo potlačovaný smích. Je pravda, že slečna Alice Pipperyová jednou uvařila nejhorší ovesnou kaši od doby, kdy Mášénka ujíдалa z misky medvědům, ale rozmíchat obrovskou kád' té hmoty na polních kamnech, aniž by se přichytila, není zrovna lehký úkol.

„Co řekla vrchní sestra?“

„Že ‚neumím‘ nemá ve slovníku dobrovolnice co dělat.“

Obě byly členkami Dobrovolných pomocných jednotek Červeného kříže, což je radilo na nejnižší příčku sesterského žebříčku. A někdy se ho ani nesměly dotknout.

„Pamatuješ ty první závody do vrchu? V Outersley? Na bratrově motocyklu?“

Cítila, že Alice přikývla.

„Když ses na ten kopec koukla a viděla, jak je strmý a bahnitý, co jsi řekla?“

Zamumlání.

„Cože?“

„Že to nezvládnou.“

„A kolikátá jsi skončila?“

„Třetí.“

„Třetí,“ prohlásila paní Gregsonová vítězně. „A kolikátá jsem byla já?“

„Pátá.“

„Pátá.“

„Ale to jen díky tomu, že jsi mi položila na zadní kola kameny, protože jsem neměla dostatečnou váhu, aby motorka vůbec zabrala, přece.“

Paní Gregsonovou vzpomínka na onu fintu rozesmála.
„Taktika.“

„A potom mě diskvalifikovali.“ Alice ji lehce uhodila do ramena. „A moji rodiče řekli, že jsi podvodnice.“

„A lhářka,“ dodala pyšně. „A myslím, že zmínili i ‚špatný vliv‘.“

Ležely tiše, stále propletené, a přemýšlely o tom.

„To jsem si nikdy nemyslela, George, ani když jsme se zasekly v Lake District a já jsem skoro dostala zápal plic. Nebyla bych tu nebýt tebe.“

„Co, neležela bys v posteli zmrzlá a špinavá, neškrábala si boláky od vší nevyspalá za posledních několik měsíců, nebyla bys obyčejná dobrovolnice, která k válečnému úsilí přispívá loupáním brambor? Doufám, že na mě pamatuješ ve svých modlitbách.“

„Ano, George,“ řekla vážně. „Samozřejmě že ano.“

Jen ji škádlila. Ovšem zapomněla, že pro Alici k sobě legrace a náboženství nepasují.

„Chybí ti? Pan Gregson?“ zeptala se Alice nakonec, hlas měla rozechvělý, jak opatrně volila slova. „V takových časech?“

Paní Gregsonová se vzepřela na lokti. „Co se dneska doopravdy stalo, Alice? Tady nejde o vaření, že ne? Ani o to, jak dobře mi pan Gregson zahříval postel. No tak, každý den nám něco láme srdce. Já přišla minulý týden o jednoho, na kterém mi záleželo. Vojín Hornby. Kluk z Lancashiru s přízvukem tužším než tvá kaše. Když mi skončila služba, byl na tom dobře, když jsem se vrátila...“ Odmlčela se. Nechtěla si příliš připomínat stav, v jakém se nacházel.

„Ten můj mě požádal, abych ho nechala umřít,“ řekla Alice a potom se zarazila. Paní Gregsonová cítila, že ztuhla. „Ne, to není pravda. Požádal mě, abych ho zabila. Ne na rovinu, ale přesně to měl na mysli.“

Už o tom slyšela dřív. Kluka to třeba znetvořilo k nepoznání, nebo věděl, že umře, ať doktoři zkusí cokoliv. Slyšela i o tom, že jsou sestry, které té žádosti vyhoví. „A co jsi mu odpověděla, Alice?“

S hlasitým zavrzáním pantů se otevřely dveře a čísi ruka sáhla po vypínači. Tlumeným světlem problíkávala jediná žárovka bez stínidla.

Paní Gregsonová se otočila, aby se podívala, kdo je ruší, ztratila na okraji matrace rovnováhu a spadla na zem. Vykřikla, jak to z ní vyrazilo dech. „Ježíši.“ Vzpamatovala se. „Omlouvám se, Alice. Chci říct, no páni.“

Když se konečně srovnala do správné polohy, uviděla ve dveřích stát Elizabeth Challengerovou, impozantní vrchní sestru, s rukama v bok.

„Pipperyová. Gregsonová. Co to tady k čertu provádíte?“

„Je to moje vina, sestro –“ začala slečna Pipperyová.

„Zdálo se mi, že mám v posteli myš,“ řekla paní Gregsonová. „Mám z myší hrůzu.“

Sestra se ušklíbla nad představou, jak paní Gregsonová utíká před nějakým chlupatým zvířátkem. „No, s tím bych si teď moc hlavu nelámala, máte se hlásit staršímu lékařskému důstojníkovi kvůli přeložení.“

Teď paní Gregsonová upřela na vrchní sestru veškerou pozornost. Narovнала se. „Kam?“

Sestra zavrtěla hlavou. „Netuším. Ale ať půjdete kamkoliv, půjdete tam s majorem Watsonem.“

Seržant Geoffrey Shipobottom pěstí zabušil o zárubeň dveří důstojnického zákopového bunkru. Vyčkal, než ho tlumený hlas vyzval, aby vstoupil, odhrnul protiplynový závěs a zapadl do šera uvnitř. Kapitán seděl na vratkém stole, před sebou papíry a v ruce tužku. Jeho Jack Russell teriér Cecil se mu choulil u nohou a podezřívavě si přichozího prohlížel. Nadporučík Metcalf ležel na kavalci, kouřil a o hruď měl opřenou malou, v kůži vázanou sbírku básní.

Shipobottom došel ke kapitánovi s hlavou stále skloněnou, a tak jeho zasalutování působilo nemotorně. Pevný bunkr byl postaven ze dřeva, vlnitého plechu a pytlů s pískem, ale strop byl příliš nízko i pro průměrně vysokého muže. Což Shipobottom rozhodně nebyl. Když se v něm usídlili, nadporučík Metcalf si dělal legraci, že ho museli postavit Velšané.

„O co jde, seržante?“ zeptal se kapitán Robinson de Griffon.

Shipobottom si v jeho hlase všiml ostrého náznaku netrpělivosti. To se kapitánovi vůbec nepodobalo. „Ve vzduchu je balon, pane.“

Oba důstojníci se na sebe podívali a Metcalf shodil nohy z kavalce. Balon často signalizuje blížící se palbu. A po palbě přichází útok na nepřátelské linie.

„Kolik?“ zeptal se de Griffon.

„Jen jeden, pane.“

„A jak je daleko?“ zeptal se Metcalf.

„To nedovedu přesně říct, pane. Ne blízko. Ale ani moc vysoko.“

„Shipobottome,“ řekl Metcalf podrážděně. „Jedna vlaš-tovka jaro nedělá. A jeden balon nedělá palbu.“ Obvykle se před jakoukoliv akcí dělostřelectva ve vzdálenosti ně-kolika kilometrů vypouštějí alespoň čtyři.

„Ne, pane. Ale, víte, chlapi se podivovali. Jestli jste třeba něco neslyšel.“ Vrhł pohled na polní telefon. „Že by mohlo být něco jinak.“

De Griffon si prohlížel velkého muže před sebou. Jako většina mužů v jeho jednotce Shipobottom dřív pracoval v přádelně bavlny v Lancashiru. Byl však větší a neohra-banější než většina jeho krajanů, až na Platta, a měl mi-mořádně baňatý nos, který naznačoval, že se velká část jeho mzdy nikdy nedostala k rodině.

„Seržante Shipobottome, brzo mám v plánu provést nástup a inspekci zbraní. Zítra, v plné polní. Potom, po-kud je mi známo, odtud odpochodujeme na zasloužený odpočinek. A až se vydáme na cestu, chci, aby se každý, kdo nás uvidí, ptal: kdo jsou ti upravení hoši? A odpověď bude: to jsou Kámoši z Leighu.“

Metcalf se přidal. „A pokud zjistíme, že někdo šoupe nohama nebo že zneuctil uniformu, čeká ho polní trest číslo jedna, než si stihne stáhnout ovinovačky. Je to jasné?“

Shipobottom se zarazil. „Pane.“

De Griffon máchl tužkou a zavelel: „Odchod. A Shi-pobottome, sepněte ten protiplýnový závěs, prosím. Nedá se tu dýchat.“

Metcalf pochopil narážku a típnul cigaretu. Když byl Shipobottom pryč, zeptal se: „Ještě čaj, pane? Pořád máme nějaké kondenzované mléko.“

De Griffon přikývl. Natáhl se a podrblal psa. „Co se děje s Shipobottomem? Vyhazuje jak splašená kobyla.“

Metcalf napumpoval a roztopil troubu. „Před odjezdem z Káhiry zašel k věštkyni. Zřejmě mu předpověděla, že špatně skončí.“

De Griffon se opřel na židli a dal si ruce za hlavu. Prameny blond vlasů mu prolézaly mezi prsty. Musí se nechat ostříhat. Rostou jako kukuřice v horkém letním dni. „Nejspíš si myslela, že má jít do Gallipoli. Člověk nemusí být jasnovidce, aby uhodl, jaký osud čeká každého vojáka, kterého tam pošlou.“ Těm pekelným plážím unikli jen o vlásek. „Ale to stejně neznamená, že se mu tady nic nestane. Vlastně komukoliv z nás.“

Nihilismus té poznámky byl u kapitána tak nezvyklý, že se Metcalf odhodlal ozvat. „Pane, snad vám nebude vadit, že se optám, ale jste v pořádku? Zdáte se být kapku nesvůj.“

De Griffonovy modré oči jako by ještě o odstín zesvětly, když se na něj podíval, a Metcalf si pomyslel, že zašel příliš daleko. Sice jsou oba důstojníci, ale Metcalf je kluk z manchesterského gymnázia, jehož přízvuk se kdysi moc nelišil od Shipobottomova. Metcalf bude až do skončení války považován za gentlemana a očekává se, že se tak bude chovat, ale všichni vědí, že jeho povýšení do šlechtického stavu je dočasné. Naopak kapitán má krev tak modrou, jak to jen jde.

Židle s rámusem dopadla na přední nohy, de Griffon vstal a jen tak tak si vzpomněl, že musí zpevnit svaly na krku. „Vážně? Byl jsem na Shipobottoma tvrdý? Musím říct, že mě spíš napadlo, jestli vaše vyhrožování polním trestem nebylo trochu zbytečné.“

Metcalf se znepokojeně ošil. „Omlouvám se, pane. Prostě jsem vás podpořil. Jestli jsem řekl něco, co jsem neměl –“

„Netrapte se tím,“ přerušil ho. „Moji rodinu znáte, nebo ne, Metcalfe?“

„Osobně ne, pane.“

„Ne, ovšem že ne.“

Metcalfovi rodiče vlastnili několik velkých železářství v Leighu, Prestonu a Salfordu. Zásobovali de Griffonovy zbožím a movitostmi, ale nikdy se s nimi nestýkali. Ačkoliv, připomenul si Metcalf, tady si dávali čaj skoro jako rovný s rovným. Jeho rodiče by byli nadšení.

„Dejte mi cigáro, prosím,“ požádal de Griffon. Vzal si od Metcalfa cigaretu a připálil si o olejovou lampu. Šel ke dveřím a vyfukoval koutkem úst, takže se kouř nesl do záložního zákopu. Díky černému dehtu z knotů lamp, nekončícímu proudu cigaret, nemluvě o puchu krysí moči a nakyslém oděru nepraných šatů a nemytých těl, byl vzduch v jakémkoliv zákopovém bunkru dusný a zatuchlý. Neviděl důvod k tomu přispívat.

Cecil přiklusal a svalil se vedle něj na podlahu. De Griffon ho přátelsky pošťouchnul špičkou boty a pes se do ní pustil. „Víte, Bertie, princ z Walesu, jednou nazval moji matku ‚kráskou z povolání‘. Královna Viktorie ji považovala za ‚moc divokou‘, protože když se jí zachtělo, chodila střílet s muži do Sandringhamu. Matka byla číslo. A střílela až donedávna. Flitcham, kde jsem vyrostl, mohl jako sportoviště konkurovat Holkhamu, Maldenu a Quidenhamu. Nebyl jste tam?“

„Ne, pane.“ Jeho rodina nebyla z těch, které by do míst jako Flitcham vcházely hlavním vchodem.

De Griffon potáhl z cigarety a tvář se mu při vzpomínce na dětství uvolnila, z rysů projednou vymizely ustarané vrásky, kterými ho obdařila válka. Metcalf si pomyslel, že kapitán vypadá stejně jako v dobách míru – upravený, pohledný mladík se sebevědomím daným dobrým vychováním, mladík, jenž bezpečně ví, že generace po něm čeká stejně privilegovaný život.

„Nebylo neobvyklé vydělat si tam po celý listopad dva tisíce denně nebo i víc,“ pokračoval de Griffon. „Když přijeli sir Ralph Payne Gallwey nebo lord Walsingham, mohlo to být dvakrát tolik. Měli jsme ten nejkrásnější automobil na projížďky, Albion. Pořád si pamatuju proutěné koše šampaňského pro lovce a zázvorové pivo pro honce, které se vozily do Shillinghamského lesa. Potom, něco přes dva roky zpátky, se všechno změnilo. Bažantnice jsou teď prázdné. Koroptve se tam procházejí, jako by jim to patřilo.“

Metcalf ještě nikdy neslyšel od kapitána něco tolik osobního, a tak nalil horkou vodu do kovové konvice a mlčel. Nebyl si jistý, jak se při tomto druhu zpovědi správně zachovat. Má se k tomu vyjádřit, zvuky a gesty naznačit pochopení, nebo jednoduše mlčet? To poslední je určitě nejbezpečnější možnost.

„Můj otec onemocněl. Ohavná, strašná nemoc. Ztrácel se nám před očima. Měli jsme štěstí, že mu náš řidič, Harry Legge, byl oddaný. Každé čtyři hodiny ho otáčel, aby zamezil proleženinám. Ve dne v noci. Skutečná, ryzí oddanost. Každé dva dny jezdil do města vyzvednout doktora Kibbla a potom ho zase odvezl. Tříkrát denně otce krmil, což nebylo ani trochu jednoduché. Děsili jsme se, že Legge narukuje nebo ho povolají. Dokonce jsme

trpěli jeho milostné avantýry se služkami a kuchařkou. Potom otec zemřel. Což byla úleva. Na konci už nemohl ani mluvit. Ale matka držela smutek, na který by byla pyšná i královna Viktorie. Chudák Legge se hrozně opil a naboural, což zhatilo jeho šance, že by kdy narukoval. Hrozně kulhal. Můj starší bratr už byl v armádě. Rozhodl jsem se narukovat, abych měl jistotu, že mě povolají sem, ke Kámošům z Leighu. S tímto praporem jsem byl alespoň nějak spjat, bez ohledu na to jakou měrou.“

Metcalf si teď dovolil přikývnout, protože věděl něco o pozadí. Ačkoliv de Griffonovi vlastnili několik velkých přádelen bavlny v Leighu v Lancashiru, lord Stanwood byl především nepřítomný vlastník, který pobýval ve Flitchamu, na svém gloucestershírském sídle. Od stávek v osmdesátých letech přenechal každodenní řízení přádelen svým nesmlouvavým vedoucím. Robinson de Griffon se sám přiznal k tomu, že je cizincem ve městě, které stojí za velkou částí jeho rodinného bohatství.

„A dnes ráno přišlo tohle.“ Zvedl jediný list mnohokrát přeloženého papíru a podal mu ho. „Nechte si to pro sebe, prosím.“

Metcalf se cítil polichocen, že získal kapitánovu důvěru, ale zároveň se obsahu dopisu obával. Pochyboval, že to budou dobré zprávy.

„Je to originál. Přeposlala mi ho matka. Do toho, jen si ho přečtete.“

Vážená lady Stanwoodová,
jsem si jist, že touto dobou už jste obdržela telegram
nebo telefonát informující o smutných zprávách, které
Vám musím sdělit, ovšem považuji za nutné zpravit Vás

o následujícím. S velikou lítostí Vám oznamuji, že Váš syn, první nadporučík této roty lord Charles de Griffon, č. 677757, byl zabit v boji v noci jednatřicátého tohoto měsíce. Zemřel okamžitě a vůbec netrpěl.

Rota se účastnila útoku na nepřátelské pozice nacházející se vysoko na hřebenu. Útok byl úspěšný, dobyli jsme všechny cíle a vytvořili jsme nová opevnění na území nepřítele. Váš syn pomáhal při dobývání pozice v litém boji. Avšak nepřítel té noci provedl protiútok s těžkým bombardováním. Zákopový bunkr Vašeho syna dostal přímý zásah. V tuto chvíli není možné kvůli nepřetržitě přítomnosti nepřítele získat jeho ostatky, a tak leží v neoznačeném hrobě v místě, kde padl. Určitě Vás alespoň trochu utěší, že byl navržen na vyznamenání za statečnost za své činy při vedení čety té noci.

Vedoucí důstojník a celá rota hluboce soucítí s Vaší ztrátou. Váš syn vždy konal svou povinnost a nyní za svou zemi položil život. My všichni mu vzdáváme hold a já věřím, že vědomí toho vám poskytne jistou útěchu. Jeho osobní majetek dostanete přes zázemí v náležitém termínu.

Přijměte mou upřímnou soustrast.

S úctou

kapitán R. E. March

„Je čaj hotový?“ zeptal se de Griffon, když típl cigaretu do mosazného popelníku vyrobeného z rozmáčkého pláště granátové rozbušky.

„Pane.“ Metcalf dál zíral na papír. Nadporučíkovi trvalo pár vteřin, než pochopil skutečné důsledky přesahující to, že se jedná o další rodinnou tragédii. Zvedl ten list papíru.

„Je mi vážně líto vašeho bratra, pane. Ale znamená to, že jste –“

„Ano, Metcalfe. To sakra znamená. Po Charlieho smrti jsem teď já lord Stanwood.“

Když Shipobottom vyšel z důstojnického bunkru, šinul si to po dřevěném chodníku rovnou do krytého bunkru pro mužstvo, výklenku vyhloubeného na straně zákopu a olemovaného nepromokavou plachtou a úložištěm munice. Seděli tam desátníci Platt, muž ještě větší než Shipobottom, a Tugman, vojíni Farrar a Moulton, nejmladší z celé skupiny. Všichni vyrostli nejdál dvě ulice od sebe, všichni pracovali doma v Leighu v přádelnách, všichni narukovali v jeden den a prošli výcvikem ve Walesu, Cattericku a Egyptě ve stejné četě. Jejich prapor se nejmenoval Kámoši z Leighu pro nic za nic.

Sledovali kotlík na plynovém hořáku a čekali, až se začne vařit voda na čaj. Kouřili, pušky a plynové masky si odložili stranou, helmy si sundali. Byli v záložních zákopech a nervy drásající napětí, které doprovází hodiny a dny v první linii, se pomalu vytrácelo. Proto je pohled na balon vyděsil. Kdyby nastala palba, hrozilo by, že půjdou do podpůrných, nebo dokonce palebných zákopů místo dozadu na odpočinek. Slyšeli, že se to stává často: před očima vám zamávají vidinou odpočinku jako mrkví osloví, a pak ji v poslední moment seberou. Jen další příklad oficírského mučení.

„Co říkal kapitán, Shippy?“ zeptal se Platt a nabídl mu cigaretu.

Shipobottom se příkrčil, svou ohromnou postavou skoro přerušil proud světla do kamrlíku, a vzal si cigaretu.

„Dík. Nic,“ řekl s jasnou úlevou. „Ten balon nic neznamená. Všechno podle plánu. Určitě odsud jdeme všichni, i když to zní tak, že nám Metcalf bude šlapat na paty. Ale brzo budeme všichni spát jako v bavlnce. Do háje s těma zatracenýma slavníkama.“

Ostatní se zasmáli. „Vsadím se, že miláček Metcalf bude spinkat v bavlnce a chlemtat šampaňský,“ řekl Tugman. „A nějaká štetka se mu bude sápat po péru, zatímco my dostaneme čaj a sušenky od mladých křesťanů, když budeme mít kliku.“

„Nech toho,“ řekl Farrar. „Je v cajku.“

„V cajku? S tou svou zatracenou hůlkou a rádoby nóbl přízvukem?“ řekl Tugman. „V obchodě na Crawford Street mi prodával pytle hřebíků. A jeho táta jednou odmítl dát tomu mému na dluh, když se snažil opravit střechu, do které teklo, protože domácí se k tomu neměl. A teď se tady naparuje.“

Moulton předstíral hru na housle a Tugman mu dal pořádnou za ucho. Chlapec vyjekl.

„Hej,“ řekl Shipobottom. „Nechte toho. Hned. Desátníku Tugmane, omluvte se.“

Naštvaný desátník uposlechl, i když ne zrovna s nadšením.

„Podle mě je Metcalf ten druh důstojníka, co velí zezadu. Vsadím se, že nemá koule.“

„Je jeden z nás,“ prohlásil Shipobottom, který nedokázal pochopit, proč Tugman cítí tolik nevraživosti ke klukovi od nich, co si polepšil. „Nech ho na pokoji. Už mockrát jsem viděl, že sis málem nadělal do kalhot.“ Tugman se na něj podíval, až se zdálo, že se rozzuřil. Shipobottom se na něj na oplátku zlomyslně zašklebil. Se svým obrovským

nosem vypadal jako šílený Pinocchio. „Vážně mě chcete praštit, desátníku, a sledovat, co se stane?“

„Aspoň se nebojím vlastního stínu od chvíle, co mi nějaká cikánská čarodějnice četla z ruky.“

Shipobottom se přestal šklebit a namířil na Tugmana ukazováček.

„No konečně,“ řekl nahlas Platt. Voda v kotlíku začala vřít a on do ní hodil pár zaprášených černých čajových lístků, potom hrst cukru a vše zamíchal. „Tak se uklidněte, kluci. Všichni toho máte dost, protože odtud už brzo vypadneme. Čekání je to nejhorší, co? Jako když jsme se řadili k nástupu na loď v Alexandrii a pralo do nás slunce. Deptalo mě to. Tak to skončíme a necháme se odbouchnout, říkal jsem si. Musí to být lepší než se potit jak prase a žrát mouchy na molu. A teď jsme tady v těch sračkách a čekáme, že se odtud dostaneme, než se někdo rozhodne, že je čas na další útok, nebo si Němci budou chtít na našich hlavách vyzkoušet nový minomet. Je to stejný jako tehdy. Tak toho nechte, jsme všichni na jedné lodi.“

„Páni, Bernie, za deset let jsem tě toho neslyšel tolik říct,“ řekl Farrar.

Tugman i Shipobottom se nad tou poznámkou pousmáli a atmosféra se zase uvolnila.

Platt nalil čaj do pěti plechových šálků skrz podomácku vyrobené sítko z drátu a mušelínu. Zachytávaly se v něm lístky, aby se daly použít znovu. „Tady máte.“

„Měli bychom máknout,“ pronesl Shipobottom. „Čeká nás inspekce,“ dodal, když si vzpomněl, co řekl de Griffon. „Zítra, v plné polní.“

„A pak, Josephe,“ řekl Platt Tugmanovi, „se podíváme, jestli ti seženeme couru.“

Farrar se zasmál. „Jo, bude jen tvá a padesáti dalších chlapů. Jestli si dobře pamatuju, má rád, když se na něj ostatní dívají.“

Napětí v bunkru zase vzrostlo a Tugman zatnul ruce v pěst. Moulton, příliš mladý na to, aby pochopil, o čem se mluví, nechápavě přeskakoval pohledem z jednoho na druhého.

„Takže máš pořád na zadku ten vřed?“ zeptal se ho Tugman. „Sakra, vypadalo to jako slanina.“

Farrar ztuhnul, jako by se chystal po Tugmanovi přes výklenek skočit.

Shipobottom se postavil, ale úplně se nenarovnal. V zadních zákopech byl člověk trochu víc v bezpečí před odstřelovači, ale krčit se je zvyk, který si stejně udržuje. Jinak by se mohl jednoho dne zapomenout na špatném místě. „Dalšímu chlapovi, který řekne, co nemá, nacpu nohu do prdele. A to mám třináctky. Bude potřebovat krumpáč a lano, aby ji dostal ven. Rozumíte? Farrare? Tugmane? A dost. Prostě držte huby. Inspekce,“ zopakoval Shipobottom. „Inspekce. A zkusme se odtud dostat v jednom kuse, sakra.“

Pondělí

/ Čtyři

„Vidím, že jste strávila nějaký čas v Karibiku, sestro Jenningsová.“

Mladá sestra přestala vybalovat sadu na krevní transfuzi a zadívala se na majora Královského armádního lékařského sboru. „Prosím?“

„A vaše rodina obchodovala s cukrem.“

Nevěřicně se zasmála a založila si ruce v bok. Oči se jí rozšířily, až vypadaly na její drobný obličej příliš velké. „Jak tohle k čertu víte?“

„Laciný trik,“ usmál se major. „Promiňte.“

„To sotva vysvětluje, jak to, že jste obeznámen s historií mé rodiny, majore Watsone.“ Odmlčela se, když se ozvalo hluboké dunění, jako by ve vzdálených horách burácel hrom. Naklonila hlavu a pozorně poslouchala. Z čepce jí vykoukla kadeř tmavých vlasů a ona ji bezděčně odhrnula. „Jejich zbraně. Ne naše. Brzo se je naučíte rozpoznat.“

Zamračil se, když zářivé niklové nástroje, které pokládal na rozkládací stůl, tiše zarachotily v ocelových emitních miskách.

„Nebojte se,“ řekla. „Sem dostřelí jenom ty velké, a ty se používají na města a vlaková seřadiště. Ne na evakuační stanice.“ Polní lazaret byl od takové stanice necelý kilometr. Dalo se k ní dostat se speciálními nosítky na kolech určenými pro jízdu na úzkokolejce. Těmito improvizovanými tramvajemi byli ranění převáženi do opravdových sanitních vlaků.

„Já se nebojím,“ řekl Watson. „Ale čekají mě vizity a sběr vzorků a bylo mi řečeno, že tohle je klidná oblast.“

„Klidná znamená méně než sto obětí měsíčně. Tady neexistuje nic jako úplně bezpečné místo. Zbraně můžou spustit kdekoliv a kdykoliv,“ vysvětlila mu trpělivě.

Ačkoliv byl na frontě vlastně nováčkem – od jeho letu balonem uplynulo něco málo přes týden –, Watson věděl, co tyhle granáty znamenají. Dorazí ranění. Polní lazarety vždy pracují ve dvojicích, a tenhle, Východoanglický, byl na pár dní odstaven, aby mohl odeslat nahromaděné případy, zatímco druhý polní lazaret v této oblasti zůstává v pohotovosti. Ale pokud mu dojdou lůžka, Východoanglický se vrátí do hry.

„Nám se tu bombardování vyhýbalo. Začalo teprve tři čtyři dny zpátky,“ řekla Jenningsová. „Když nějaký hloupý...“ Zaváhala. Sestry měly zakázáno vyjadřovat se k čemukoliv kromě medicínských záležitostí, a i ty mohly komentovat jen po vyzvání.

„Nějaký hloupý co?“

„To nic, majore.“ Jenningsová rychle změnila téma a našpulila rty nad svou unáhleností. „Za pár dní sem dají elektrická světla. Bylo načase.“

Podívala se dolů do bedny a zvedla lednici, bednu ze dřeva a zinku na každé straně přes půl metru dlouhou. V armádním obchodě za ni major dal šedesát šilinků z vlastní kapsy. „Co v ní chcete skladovat?“ zeptala se, když ji položila na podlahu stanu.

„Až se dovnitř nalije ledová voda, uloží se do ní citrátová krev.“

Jenningsová vypadala rozpačitě. Její šedý pláštík se šarlatovým lemem mu napovídal, že stejně jako většina

sester sloužících u této skupiny stanových oddělení na půdě bývalého kláštera je členkou Ošetřovatelského sboru domobrany. Dá se očekávat, že tenhle personál nedrží krok s nejnovějším vývojem, například neví o možnosti po několik dní skladovat nesraženou krev mimo lidské tělo. Jak pochopil, jen pár lidí takhle vpředu, ať už to jsou členové domobrany, vojáci v záloze, sestry ze sboru královny Alexandry nebo doktoři, má čas číst nová čísla *Britského lékařského týdeníku*. Až po dlouhém otravování Královského armádního lékařského sboru a tom zpropadeném letu balonem dostal za úkol kázat v nemocnicích a lazaretech evangelium nových postupů.

Váhání Královského armádního lékařského sboru, jestli ho sem poslat, bylo směšné.

Krom občasného křupnutí a lupnutí v koleni a achilovky, která se ozve po dlouhé chůzi, je skoro ve stejné kondici jako ten mladý doktor, kterého zranili v bitvě o Maiwand v Afghánistánu. Ale musí přiznat, že už nemá jeho pas.

„Opatrně s tím roztokem, sestro,“ varoval ji, když z koku vlnité lepenky a papíru vybalila skleněný válec. „Tohle je naše tajná přísada. Podejte mi to, prosím.“

Ozvalo se hluboké burácení a on poprvé ucítil, jak výbuch rozechvěl dřevěnou podlahu i jeho chodidla. Plátno sebou cukalo, tahalo za provazy na jedné straně a střecha se neustále vlnila.

„Tohle bylo blíž,“ zamračila se Jenningsová, zrovna když stanová plachta pleskla, jako by někdo prásknul bičem. V průchodu stála vrchní sestra s tváří skoro tak rudou jako její pláštík, který prozrazoval, že je členkou Královského ošetřovatelského sboru královny Alexandry.

Dva červené pruhy na rukávu označovaly její služební hodnost. Její impozantní křik na okamžik přehlušil i německé zbraně. „Majore Watsone!“

Watson opatrně položil drahocennou nádobu s roztokem citrátu sodného na stůl a otočil se k ní. „Sestro? Co pro vás mohu udělat?“

„Co má tohle znamenat?“ Odhrnula závěs a ukázala na dvě dobrovolnice Červeného kříže, každá měla v ruce lékařskou sadu. O dobrých třicet centimetrů nad nimi čněl Brindle, jeho osobní řidič a sluha. Brindlova dlouhá, smutná tvář se zasmušila ještě více než obvykle, když připínal vchodovou plachtu na patentky.

„Ze zkušenosti vím, že cestovat s jednou lékařskou sadou ve válečné situaci je tak nějak riskantní, sestro,“ vysvětlil trpělivě Watson. „Vždycky mám s sebou náhradní.“

Teď už její tváře s pláštíkem dokonale ladily. Směrem k ženám svírajícím těžké lékárny mávala kouskem srolovaného tenkého narůžovělého papíru, jako by to byl krátký meč. „Nemám na mysli vaše *cestovní* preference, majore,“ takřka zavrčela. „Přivedl jste do mého lazaretu dobrovolnice. Dobrovolnice!“

V jejím pojetí to znělo, jako by dobrovolné sestry byly nějaká havěť. A kromě toho, v zásadě to není lazaret její, ale majora Torrance. Ale ten je v Hazebroucku na schůzi s armádním specialistou na boj plynem. „Když jsem byl v nemocnici v Bailleul,“ řekl Watson klidně, „zažádal jsem o pomoc na své výpravě po lazaretech a polních nemocnicích. Vedoucí starší lékařský důstojník navrhl sestry Gregsonovou a –“

„Nejsou to sestry, majore Watsone, jak sám dobře víte. Ne kvalifikované sestry. Jsou to pomocnice. Ošetřovatelky.

A sama vrchní sestra zakázala dobrovolnicím pracovat v přední –“

Následoval další výbuch, krátký a prudký, který každého přiměl otočit hlavu k jeho zdroji. Přišel od paní Gregsonové, starší z obou dobrovolnic. Její společnice, slečna Pipperyová, droboučká osoba, která vypadala sotva na dvacet let, odstoupila o krůček dozadu, jako by couvala před tikající náloží.

Paní Gregsonová se ohnula v pase, položila lékárnou a překročila ji tak, aby stála sestře tváří v tvář.

Watson odhadoval, že paní Gregsonové může být tak kolem třiceti, měla nápadné zelené oči a pod bílým dobrovolnickým čepečkem záplavu ohnivě rudých vlasů. Sestra byla pravděpodobně o dvacet let starší, hubená jako lunt a rty měla stažené od let plných povinností. Teď se mezera mezi nimi ještě ztencila na zářez žiletkou do jinak nevýrazné tváře.

Paní Gregsonová mluvila potichu, ale kousavě. „Sestro, možná nemám vaši kvalifikaci, ale už tu jsem víc než dva roky. Vedla jsem stanice první pomoci, když to nejhorší, co se mužům mohlo přihodit, byl vymknutý kotník ze snahy pochodovat v okovaných botách na francouzských a belgických dlažebních kostkách. Jezdila jsem pro McMurdoův oddíl ambulancí v Mons. Neslyšela jste o něm? Léčila jsem zákopové nohy, pohlavní choroby, zavšivení a rozřezávala mužům na zadku boláky velké jako makronky. Cpala jsem mužům střeva zpátky na místo a držela za ruku kluky, kteří byli v takových bolestech, že volali mámu, a dospělé muže vzlykající strachy jen při myšlence, že by se měli vrátit do první linie. Odnášela jsem odtržené paže a nohy do jámy s vápnem, oznámila

jsem vojínovi, že už nikdy nebude vidět, viděla jsem muže utopit se ve vlastních zvracích kvůli plynu, týdny jsem se sama sebe ptala, jestli ucítím v nose ještě někdy něco jiného než zápach gangrény. Ukázala jsem krásným snoubenkám, co německé plamenomety nadělaly z tváří jejich budoucích manželů. Těm jsem potom musela doručit dopis o tom, že o své lásce přišli. Sestro, viděla jsem tolik hnisu, že mi to vystačí až do konce života, a ruce mám nejspíš navždy zničené od drhnutí fenolem a eusolem, protože samozřejmě jen *sestra* může nosit gumové rukavice, a věřím tomu, že bez ohledu na to, co si myslí vaše vážená vrchní sestra, jsem si vysloužila právo jít tam, kde si moji nadřízení myslí, že je mě třeba, a také věřím, že major Watson a jeho nové metody krevní transfuze zachrání životy mnohých, kdo doteď umírali na nedostatek tekutin a podchlazení.“ Konečně se nadechla. „Jistě, nejsem sestra, ani to o sobě netvrdím. Jsem dobrovolnice a jsem na to hrdá.“

Paní Gregsonová v průběhu své krátké řeči nikdy nezvedla hlas, ale ta stejně jako velký setrvačnický uведенý do pohybu postupně získávala na síle a intenzitě. Watson chtěl namítnout, že to vlastně není *jeho* nová metoda krevní transfuze, ale rozhodl se, že se toho sporu nebude účastnit. Bylo by to jako snažit se rozdělit dvě bojovnice pestré.

V náhlém tichu, které se ve stanu rozhostilo, se zbraně zdály ještě hlasitější.

Sestra si s odpovědí dala načas. V tváři už trochu vybledla, ale kus papíru ve svých rukou mačkala, jako by kroutila paní Gregsonové krkem. „Neměla jsem v úmyslu zpochybňovat práci, kterou jste odvedla. Ale tady jich jen pár nedělalo totéž. Není to tak, sestro Jenningsová?“

„Ano, sestro,“ souhlasila tiše s pohledem upřeným do země. „I když já neumím řídit –“

Ale ta už se zase věnovala dobrovolnicím. „Samozřejmě budete asistovat majoru Watsonovi při jeho důležité práci a předpokládám, že budete s ním, až nám ukáže postup téhle zázračné léčby. Ale nechci vás na intenzivní péči, předoperačním nebo evakuačním oddělení. Nebo v baráku v oddělení důstojníků. Muže by to jenom pletlo. Nechci, aby si mysleli, že dostávají...“ Na okamžik se odmlčela a před zasazením úderu se upřímně usmála, „... druhořadou péči.“

Sestra Jenningsová lehce zalapala po dechu.

Paní Gregsonové zabránil v odpovědi rachot motocyklu, neboť se ve dveřích objevil předvoj. Smykem zastavil motorku, sundal si ochranné brýle z tváře pokryté vrstvou hlíny a zakřičel něco, co Watsona vyvedlo z míry: „Rozbij!“

„Co lazaret v Plug Street?“ zavolala sestra a ukázala na jih. „Půlka našich lidí je na dovolence.“

Řidič pokrčil rameny. „Bombardování. Nepřátelské letectvo. Ne velké bomby, ale očividně jich bylo hodně.“

Sestra se zachvěla při pomýšlení na dopad jakékoliv bomby na stanovou jednotku, a jak málo ochrany by plát-no poskytlo.

„Ranění?“

„Asi ano.“

Luskla prsty na Jenningsovou. „Pošlu do baráku pro lékařské týmy. Vy sežeňte ostatní sestry.“ Otočila se na Brindla. „Možná byste mohl pomoci na příjmu.“ Nakonec oslovila dobrovolnice. „A vy dvě, děvčata, budete tak laskavá a nebudete se nám plést pod nohy?“

Když osaměli, paní Gregsonová zvedla své dlouhé šaty ze země, třikrát dupla a každou dunivou ránu doplnila zuřivým výkřikem.

„Sestro Gregsonová, omlouvám se vám za sestru Spence–“ začal Watson.

„Ne, ne, má pravdu, neříkejte mi tak. Nejsem sestra. Nejsem ani,“ ohrnula ret, „žádné *děvče*. Paní Gregsonová bude stačit. Není to poprvé, co jsem potkala takovou, jako je ona, majore. I když tohle je výjimečný exemplář.“

„Obávám se, že zde patrně jsou polehčující okolnosti.“

„Majore Watsone, už od prvního pohledu na vás, vaše hadičky a stříkačky vím, že jste gentleman. Neočekávám, že se postavíte na něčí stranu. Neshody mezi dobrovolnicemi a královskými sestrami probíhají skoro od začátku války.“ Několikrát se zhluboka nadechla a uklidnila se. „My budeme pokračovat ve vybalování, majore. Vy budete nejdříve potřeba u výběru raněných. Až skončíte, budeme připravené na transfuze.“

Jedna věc mu pořád nešla na rozum. „Co myslel tím ‚rozbij‘?“ zeptal se.

„RZB,“ opravila ho slečna Pipperryová, jejíž hlas zněl po výměně názorů dvou starších žen slabě a pisklavě. „Ranění, kteří dostávají na obvazistích přednostní místo. Rozsáhlá zranění břicha. Myslím, že dřív jste jim říkali dvojité Z. Zásah zažívání.“

Přikývl. Nové zbraně, třeba šrapnely, potřebují novou terminologii. A připomněl si, že i novou léčbu.

„Což znamená, majore Watsone,“ řekla paní Gregsonová, „že budeme vaši kouzelnou krev potřebovat mnohem dřív, než jste čekal.“

Ten voják se nikdy nedozví, jaké měl štěstí. Jen se tu mihl, Bloch hledáčkem zahlédl špinavou úzkou tvář, z níž trčely černé zuby. Voják se odvážil k rychlému pohledu mezi pytle s pískem, aby zkontroloval, že je za smyčkami drátů v krajině nikoho klid. V té vteřině, okamžiku ne delším než úder srdce, se musel *Scharfschütze Unteroffizier* Ernst Bloch rozhodnout, jestli ten vojáček stojí za jednu z jeho drahých kulek a riziko, že prozradí svůj úkryt. Nitkový kříž míří přímo na obličej, pevně mu sedí na kořeni nosu. Cítil, jak vedle něj *Gefreiter* Schaeffer, jeho mladý hledač, ztuhl v očekávání výstřelu. Potom až příliš lákavý cíl zmizel za předprsňi.

Počkej si na důstojníka nebo specialistu. Ať se to počítá.

To byla mantra odstřelovačů. Ten vojáček byl jednak vojín a pak také zelenáč, v čepici měl pořád drát, který drží její tvar. Staří mazáci ho vytahovali, takže se vršek čepice zbortil a nepředstavovala tak snadný cíl. Bloch v mířidlech vídával víc a víc nových ocelových helem. Ne že by dokázaly jeho střelu zastavit.

Bloch pootočil hlavu a nahmatal hadičku, nasál jí doušek vody a ten podržel na jazyku, než ho spolkl. Oči se ani nehnuly z hledí otcovy sportovní pušky Mauser. Vyrázili už před svítáním a celý den leží v téhle díře po granátu mezi frontami, jedné ze stovek, které zjizvily zemi. Tahle je ale jiná, protože je vedle ní kořenový bal stromu, který výbuch vytrhl ze země a rozcupoval na třísky. Zbývající

změť slisovaných kořenů poskytuje odstřelovači dokonalou skrýš.

Dvojice měla nad sebou ještě maskovací plachtu a tváře, vlasy i ruce si pomazali hlínou, takže vypadali jako pravěké stvoření zrozené z jatek ve Flandrech. Bloch ignoroval chlad vzlínající ze země, podivně nasládlý zápach rozkládajících se těl i lehké ledové mrholení, které začalo padat z nevlídné, unylé oblohy nad celou severní Evropou. Mohlo by být hůř, připomněl si, mohlo by být léto, kdy vzduch zaplní armáda vypasených much a pach hniloby je neskutečně odporný.

Ačkoliv dál na sever neustálé bombardování rozbilo a zplundrovalo krajinu nikoho do obludného pásu bahna a špíny, tady v klidnější části fronty jsou stále k vidění důkazy její předválečné existence. Okolo je tucet stavení a stájí, i když už nemají taškové střechy a trámy někdo ukradl na topení. Mezi kostrami vojáků zanechaných v krajině nikoho, které ohlodaly krysy a oklovaly vrány, leží ostatky koní a dobytka, který se tu kdysi v dobách míru potuloval po polích.

Dál dozrává úroda krmné řepy, bujaré veselí stonků a listů, které Blochovi poskytlo zvláštní krytí, když v pološeru nového dne zaujímal pozici. Tu a tam si všiml rezavějšího kultivátoru nebo válce, válka farmáře zaskočila a on je tu nechal ležet. Bývala tu bohatá, úrodná zemědělská půda obdělávaná rolníky, jejichž životy se v mnohém podobaly těm jejich otců a dědů. Člověk si jen sotva dokázal představit, že by se mohla kdy vrátit do těch nevinných dob. Jizvy, jež uštedřili Flandrům, určitě přetrvají po generace.

Navzdory dlouhým hodinám nepohodlí si pozici odstřelovače užíval. Nebyl stavěný na to žít týdný v bunk-

rech a schovávat se v zákopech, kde ze světa zbývá jen pruh oblohy nad hlavou. *Scharfhütze* je jedním z nejlepších a má svolení potulovat se volně po frontě, hlavně když přidává zářezy na pažbu pušky, té, kterou před válkou často používal jako *Jäger*, lovec. Stejně jako u rolníků ve Flandrech jde o rodinnou tradici; Bloch je skvělý *Jäger* stejně jako jeho otec a dědeček.

„Jedenáct minut vlevo,“ ozval se šepem pokyn. Schaeffer promluvil poprvé po více než hodině.

Bloch přemístil pušku plynulým nepřerušným obloukem. Za zrezlými smyčkami ostnatého drátu se zhroutil dvoumetrový úsek britské předprsňe zákopu a špatně narovnané pytle s pískem spadly dovnitř. Viděl naléhavé ruce těch, kteří se pokoušeli trhlinu opravit. Představil si je, jak stojí na palebném stupínku skrčení jako opice a usilovně se snaží nevystavit žádnou část těla nepřátelské palbě. Nebylo to snadné. Britové kopou žalostně mělké zákopy. Mana pro odstřelovače.

„Důstojník!“

Ale Bloch už muže viděl, všiml si typického dlouhého kabátu s koženými řemeny a holí pod rukou a rozhodl se, že tenhle stojí za zabití. Zazněla ohromná rána, ale věděl, jak těžké je pro muže v zákopu odhadnout směr jediného výstřelu. Objevil se jen malý záblesk z hlavně a kouř vůbec žádný, nábojnice si navrhoval sám a zdokonalil je při lovu kanců. Pomalu otevíral naolejovaný závěr Mauseru, aby mohl znovu nabít.

Když Bloch znovu zaostřil mířidla, slyšel chraplavé výkřiky volající nosítkáře ‚poklusem v klus‘ a sledoval, jak se objevily periskopy, vyskakovaly jako nervózní králíci

z nor a hledali v pustině cokoli, co by prozradilo jeho pozici. Dokonce viděl nějakého idiota s ocelovou helmou, jak zvedl hlavu na dost dlouho, aby si za něj udělal ten den už druhý zářez, kdyby se mu chtělo. Ale nevystřelil. Teď nastal čas se uklidnit, držet pozici a být stejně potichu jako předtím, než ustřelil tomu muži hlavu. Brzy by se mohlo objevit těžkopádné průzkumné letadlo, které se je bude snažit najít. Nebo za soumraku vyklouznou z britské fronty muži s cílem odhalit je, protože Angličani teď mají vlastní odstřelovače, zvláštní jednotky s cílem zaměřit, vystopovat a zabít lidi jako on.

Nad hlavou se mu ozvalo cosi mezi zahvízdáním a výkřikem, opožděně pak zadunění děla ráže 77 mm, jež granát vypálilo. Několik set metrů před Blochem se za dráty vznesl k nebi sloupec pŕůdy, jak střela vybuchla mezi britskými zákopy. Bylo to bombardování po poledni, které vždy začalo někde na frontě v jednu hodinu odpoledne. Generál von Kluck byl díky své dochvilnosti Britům znám jako „generál von O’Clock“.

Následovala druhá salva, která vyvrhla další oblak bahna, jenž zůstal viset ve vzduchu jako veliký sloup z hlíny, střepin a částí těl, než se zhroutil do kouře a prachu. Dalších pár výbuchů nakreslilo inkoustově černé květiny. Šrapnely. Následovala charakteristická krátká ostrá rána, to se připojily zákopové granátometry následované spíše syčivým hvízdáním houfnic. Brzy se země nepřetržitě otrásala, jak se přidávaly jednotky těžších artilerií.

Některé střely začaly padat na krajinu nikoho a zasypávaly odstřelovače drobnými střepinami. Nad zákopy se teď dmula hustá umělá mlha a bránila mu ve výhledu. Země se pod nimi vlnila, jako by leželi na zádech obrov-

ského zvířete probouzejícího se ze spánku. Vnitřnosti se jim začaly obracet a zuby drkotat. Brzy je ten hluk pohltí, ukusuje z jejich přičetnosti.

Bloch se otočil na bok. „Jdeme domů, Schaeffere. V tomhle nikdo hlavu nevystrčí.“ I když křičel, Schaeffer mu musel odečítat ze rtů. I tomu se všichni dobře naučili.

Mladého hledače nemusel pobízet dvakrát. Ani ne za minutu ti dva běželi příkrčením přes řepné pole. Jeden důstojník. Chabé skóre za celý den. Ale co, pomyslel si Bloch, než mu vzrůstající crescendo výkřiků a výbuchů vyhnalo všechno ostatní z hlavy, zítra je taky den.

Z informativních schůzek v Millbanku, které jeho zařazení předcházely, Watson zjistil, že britská armáda a Královský armádní lékařský sbor si metodou pokus – omyl vytvořily brutálně účinný způsob zacházení se stovkami a tisíci raněných, které si vyžádala každá vojenská operace. Muž zraněný v první linii buď sám dojde, nebo je nosičem odnesen na stanici první pomoci. To je nevdálenější předsunutá jednotka, obsazená lékařským důstojníkem a třemi nebo čtyřmi ošetřovateli. Lehká zranění se ošetřují na místě.

Vojáci s těžšími úrazy jsou odneseni, odvedeni nebo odvezeni po visuté železnici pár set metrů do předsunutého obvaziště, obvykle někde ve sklepě nebo hospodářském stavení. Některé muže tam dali do pořádku a vrátili k jednotce, některým bylo dovoleno si přes noc odpočnout a dostali najíst a napít. Vážná zranění se posílala koňmo nebo sanitkou do hlavního obvaziště, kde bylo možné provést naléhavé chirurgické zákroky.

A konečně, nejhorší případy jsou převezeny ambulan-
cemi do stanů a přistavených budov stabilnějšího polního lazaretu, kde je doktoři a sestry dají dohromady pro přesun vlakem nebo kočárem do nemocnice v zázemí. Tam se raněným dostane běžné péče, než budou přepraveni zpátky domů, mají-li štěstí.

Na papíře to vypadalo jako dobře zaběhlý postup. Ale obraz, který Watson spatřil po příchodu do příjmového stanu, nevypadal ani hladce, ani efektivně.

Z řídké, prapodivné mlhy zahalující krajinu se vynořovalo nekončící procesí ořískaných sanitek. Zastavily jen na tak dlouho, aby ošetřovatelé mohli popadnout nosítka nebo pomoci vystoupit raněným schopným chůze, a potom se otočily a zamířily zpátky proti proudu nově příjíždějících. Výstupní plocha lazaretu se rychle zaplnila, jak se rozrůstaly řady nosítek. Většina mužů na nich byla zafačovaná nebo měla končetiny uchycené v Thomasově dlaze, což vypovídalo o spěšné pomoci na předsunutých stanovištích.

Skupiny „pohyblivých“ raněných, obalených krví, žlutým bahnem a černou zeminou, si posedaly na rozložené pláště a výstroj, kterou si přinesli, odložili vedle sebe. Watsona vždycky udivovalo, kolik toho moderní britský voják musí unést: na zádech čtyřicet kilo výstroje a v těchto podmínkách dalších pětadvacet přidal promáčený kabát. Další břemeno představoval lehký kulomet nebo munice.

Téměř každý voják, který mohl, kouřil a kouř z různých značek cigaret se míchal s benzinovými výparry, které visely nad celou scenerií. Někteří se sehnuli a vložili cigaretu do úst ležícímu kamarádovi a nechali ho potáhnout, dokud nezdvihl děkovně palec. Bylo strašidelné, že nikdo nehovořil ani nekřičel. Jako by jim někdo sebral schopnost mluvit či vydat jakýkoliv zvuk. Jediné, co zvládli, bylo kouřit cigára, jako by na tom závisely jejich křehké životy. Když Watson prohlížel vojáky, někteří na něj zírali očima zakalenýma únavou, šokem nebo směsicí obojího.

Procházeli mezi nimi zřízenci a sbírali pušky a granáty, aby je mohli odnést do skladu s výzbrojí. Někteří se hádali, nechtěli se rozloučit se svou šťastnou zbraní nebo bajonetem. Zřízenci vysvětlovali, že by s nimi mohli na interním oddělení jen těžko spát. V pár případech vystavili

cedulku, takže si muž mohl později vyzvednout svou vlastní zbraň.

A sanitky stále přijížděly, převody rachotily, kabiny se houpaly a motaly na rozježděné cestě. Bylo tam pár nových Vauxhallů a Humbersů, které často nesly jméno organizace nebo jednotlivce z domova, jenž poskytl prostředky na jejich koupi, ale většina patřila k původní generaci sanitek se šasím z nákladáku a provizorní korbou přišroubovanou vzadu. Dokonce tam bylo několik koňských povozů, které tam, kam se dříve dávalo seno, tuříný a brambory, teď měly připevněná nosítka.

A tohle je klidná část fronty, pomyslel si Watson. Co se musí –

„Majore Watsone!“ pokynula mu sestra Jenningsová z otevřené strany příjmového stanu, kde na dlouhých sel-
ských stolech ležela nosítka a každý případ posuzovali, než ho poslali na příslušné oddělení nebo do márnice.

„Ano, jak vám mohu pomoci?“ zeptal se a spěchal k ní.

„Tady.“

Vstoupil do stanu a těžkého dusna zatuchlého potu, trpkých chemikálií a čerstvé krve. Ozýval se tu sled štekavých rozkazů, z nichž většina přicházela od muže v bílém plášti, který byl pod ním oblečen jako na golf. Watson si nebyl jist, jestli má spíš americký, nebo kanadský přízvuk.

„Resuscitační! Tenhle potřebuje morfium. Kde má vesačku? Jak to myslíte, že upadla? Resuscitační! Jsou chirurgické týmy na místě? Hned na předoperační. Sestro, tuhle ránu vyčistěte a vypláchněte. Viděl jsem farmy v Idahu, kde bylo méně hlíny.“

Takže americký.

„Je připravený vůz s rentgenem? Dobře. Fajn, vojáku, podíváme se na to. Vsadím se, že to bolí jako čert, ale dostane vás to domů. No jo, dokonce ani britská armáda nepotřebuje muže s jedním kolenem. Zřízenec! Odvezte toho muže na rentgen, prosím.“

Mašíroval mezi stoly, posuzoval vojáky mrknutím oka a pak pokračoval dál, ale Watson si všiml, že za sebou nechává smysluplnou práci. Zpozoroval Watsonův pohled a posměšně dvěma prsty zasalutoval.

Jenningsová popadla Watsona za ruku a on se otočil a sledoval, kam ukazuje prstem. Watson ztěžka polkl a na jednu potupnou vteřinu si myslel, že by mohl omdlít. Mužův khaki kabát byl pokrytý krví a okrovým bahnem. Ale opravdu děsivý byl zdroj té krve. Většina vojákovy tváře od nosních dírek dolů prostě chyběla. Watsonovi to připomnělo cvičné modely z barevného vosku, které používali profesori na Londýnské univerzitě.

Jenže tohle nebyl vosk, ale maso a kosti, řada porézních ploch, lesklých trubíc, odhalených svalů, nitkovitých nervů a tvrdých kostí, lidské orgány odkryté utržením čelisti. Většina patra byla taky pryč a on viděl tmavé chodbičky nosních dutin.

Ten pohled v něm vyvolal zděšení a vztek. Kulaté náboje používané v Afghánistánu by takové poškození rozhodně nezpůsobily. Svědčí o tom jeho vlastní nezpřerážené končetiny.

„Nadporučík Cornelius Lovat. Katolík. Zasažen odstřelovačem. Přestal dýchat,“ řekla sestra Jenningsová roztřeseným hlasem. „Ještě před chvílíčkou dýchal. Potom dostal křeč. Sundala jsem mu krytí, myslela jsem, že ho dusí a... tohle. Mám zavolat kněze?“

Watson se naklonil nad děsivé zranění a nezúčastněná část jeho mysli si prohlížela zuby a kosti, které byly vtlačeny do zbývající tkáně, a tupé úlomky kovu, které bylo třeba vytáhnout. V ráně byly skvrny, lesklé kruhy tkáně spálené prudkým žářem. Když se přiblížil, jedno mužovo oko se otevřelo a on sebou škulbl, ale neucouvl. Nedíval se na něj, ani náznak vědomí. Lovat byl díkybohu mimo sebe. Watson jemně smetl pár vši, které nerespektovaly šarži a vynořily se nadporučíkovi z vlasů.

„Na visače má ‚M‘,“ řekla Jenningsová. „Dali mu morfium. Mohlo mu to utlumit dýchání?“

„Pravděpodobně.“ A možná se někdo na jednom z polních obvazišť rozhodl, že by se měl slitovat, a dal mu větší dávku, než bylo potřeba. Bylo by to pochopitelné.

Watson si ze zápěstí sundal hodinky Wilsdorf & Davis. V londýnských kruzích je možná považují za poněkud zženštilé, ale náramkové hodinky, zvlášť s krytem proti šrapnelu jako tyto, jsou daleko rozumější doplněk než jeho obvyklé cibulové hodinky, když už teď zase nosí uniformu. Rozepnul si horní kapsu kabátu a vyměnil hodinky za lupu se slonovinovou rukojetí, kterou nosí vždy při sobě, tu s věnováním, jehož si tolik váží. „Můžete donést svítilnu, sestro? Potřebuju víc světla.“

Udělala, co jí řekl, a za okamžik si prohlížel poškození ještě detailněji. Dalo mu dost práce udržet pod kontrolou rostoucí pocit odporu, jak ke zranění, tak i ke zbrani, která ho způsobila. Byl zvyklý dívat se na raněné, ale tohle daleko překračovalo vše, s čím se za svůj dosavadní profesní život setkal. Možná měl Tiger Mac pravdu...

Watson se narovnal, zhluboka se nadechl a snažil se soustředit. Vyšel ze cviku, to je všechno, vyměkl. Moc

zasněného psaní, málo doktořiny. Našel v sobě starého nezaujatého lékaře a znovu se přiblížil.

„Potřebuju peán,“ řekl, sundal si kabát a vyhrnul si rukávy. „Měla jste pravdu, sestro Jenningsová. Gáza nebo něco takového z krytí mu blokuje průdušnici.“ Tedy to, co z ní zbylo.

Je tam ještě něco.

Hlas v jeho hlavě byl tak jasný a zřetelný, že se skoro ohlédl přes rameno, kdo to řekl. Ale to by bylo směšné. Věděl, že to nemůže být jeho starý přítel. Spíš sem zavála ozvěna starých časů.

Díváte se, ale nepozorujete. Nebo spíš nevnímáte všemi smysly. Myslete, Watsone, myslete.

Potom mu to došlo: vjem, který téměř přebily tucty jiných. Soustředil se jen na něj, pomalu ho vyčleňoval, odstraňoval ostatní, až přesně určil těch pár zbloudilých molekul ve svých nosních dírkách. Cítil spálený česnek.

Dobrá práce, Watsone, šeptl hlas maličko povýšeně. Nicméně, když uvolnil látku natlačenou do průdušnice a tomu chudákovi se z krku ozval klokotavý zvuk, dovolil si letmý spokojený úsměv. Ten však zmizel, když si vzpomněl, co spálený česnek znamená. Další zvrhlost umění války.

„Předoperační,“ řekl nejbližším zřízencům. „Adrenalin na ránu k zastavení krvácení. A řekněte anesteziologovi, aby použil rektální infuzi nebo éter. Všechno to napíšu na jeho visačku.“

Watson z kapsy vytáhl špaček tužky a napsal instrukce velkými písmeny. „Rozumíte? Rektální. A GSE. Extrakt z *Glandulae suprarenalis*. To je adrenalin. A chci, aby všechny vytažené šrapnely schovali a donesli mi je.“ I to tam napsal.

Sledoval, jak nosítka sklouzla ze stolu a okamžitě je nahradila jiná. Prohlédl si visačku připevněnou k mužovu rukávu vedle stuhy za zranění, která ukazovala, že toho chudáka zasáhli už dřív. Stálo tam RZB a jeho jméno a hodnota. Byl u Královské skotské pěchoty. Vzhledem k tomu, že měl muž na sobě kalhoty, nebyla to jednotka, která nosila kilt; je neuvěřitelné, jak ti, co je nosí, přežijí v tartanovém oděvu v zimě a špíně. Watson se podíval na krytí na břiše a na červené skvrny, které se kolem něj tvořily.

„Majore Watsone. Zdravím, pane.“

Vzhlédl a uviděl tvář staženou úzkostí, kterou na první pohled nepoznal.

„De Griffone?“

Muž přikývl a jeho tvář se proměnila na tu širokou a upřímnou, jakou si Watson pamatoval z pobytu v Egyptě, kde v polních nemocnicích zkoumal techniku nové metody krevní transfuze. Muži z De Griffonovy jednotky patřili mezi jeho první pokusné králíky. „Panebože, co tady děláte?“

Robinson de Griffon těkal očima sem a tam, jako by sledoval zrychlený tenis. „Hledám své muže.“

„Vaše muže?“

„Ano. Kámoše z Leighu. Rotu A.“

„V téhle části fronty?“ zeptal se Watson.

„Ano, tady.“ Nervózně se zasmál. „Svět je malý, že, pane?“

Watson ze své omezené zkušenosti věděl, že války vytvářejí velmi malé světy. Udivovalo ho, jak často narazil na staré kolegy z Berkshiru. „Co se stalo?“

De Griffon si sundal čepici a – na pár vteřin – si rukou uhladil nezkrotné vlasy. „Byli jsme na cestě z fron-

ty, když jeden zástup zasáhl zbloudilý granát. Zatracená smůla—“ Otočil se na Jenningsovou a kajícně pokrčil rameny. „Omlouvám se. Smůla. Dva mrtví. Shipobottom, Carlisle a Morris dost vážně ranění. Doufal jsem, že by mohli být tady.“

Spodní ret se mu trochu třásl a Watsona napadlo, že se snad rozpláče. Všiml si, že od doby, kdy ho viděl naposledy, de Griffona povýšili. Je teď kapitán. Kolik mu je let? Určitě ne víc než nějakých pětadvacet. A vzhledem k tomu, že se doma měl jako v bavlnce, rozhodně nezná nic podobného válce. De Griffon má daleko k „dočasným gentlemanům“, o kterých se mluví. Ale i tak má srdce na správném místě a jeho rychlé povýšení je nejspíš další věc typická pro tenhle konflikt.

„Ne, Shipobottoma jsem tu neviděl.“ Watson si nevybavoval Carlisle ani Morrise, ale seržanta se zvláštním jménem člověk jen tak nezapomene.

„Pro zbytek se staví další příjmový stan,“ řekla Jenningsová. „Asi sto metrů nahoře vlevo. Řekla bych, že budou tam.“

Zdálo se, že se de Griffonovi ulevilo. „Děkuji vám, slečno. Doufám, že se brzy uvidíme, majore.“

„Budu se těšit,“ řekl Watson. Když de Griffon odešel, podíval se Watson na sestru, než se začal znovu věnovat dalšímu pacientovi. „To je teda pořádně úzkostlivý mladý kapitán.“

„Důstojníci bývají vůči svým svěřencům čím dál starostlivější,“ odvětila Jenningsová. „Často nahrazují otce mužům o deset nebo patnáct let starším. Někdy je to zvláštní pohled.“

„Dobře, koho tu máme teď?“

„McCall, pane. Že mě kvůli tomu nepošlou domů, doktore?“ zadrmolil se silným přízvukem voják na nosítkách, když si všiml, že mu Watson věnuje pozornost. Pod nánosem špíny to byl ještě kluk, osmnáct nebo devatenáct let.

„Tak se podíváme,“ řekl Watson vyhyčivě. O tom, jestli bude zranění propustkou domů, nebo ne, totiž nerozhoduje ten kluk. Četl články se statistikami přežití u zranění břicha, o hnisání způsobeném hlínou a látkou vtlačenou do rány od střepiny. O následné gangréně, která způsobuje, že se kůže nafukuje, dokud není napjatá jako na bubnu, a potom praskne a uvolní, jak paní Gregsonová podotkla, zápach hniloby, na nějž se i po jediném nádechu těžko zapomíná. Některá infekční oddělení v Bailleul po něm páchla i poté, co je vydrhli hned několikrát.

Watson si všiml stuhly za zranění na mladíkově špinavém kabátě. „Kam jste to dostal naposledy?“

„Kulka v rameni, pane. Nic vážnýho.“ Vlastní, staré zranění ve Watsonovi probudilo k mladíkovi soucit. „Nechci jet domů, pane.“

„Vážně?“ zeptal se překvapeně Watson.

„Jo. Nechci opustit kamarády. Nevěřte tomu, co slyšíte. V týchle válce je i spousta srandy.“

Watson na něj mrknul, jako by sdíleli tajemství. Ten muž měl pravdu, válka přinášela i nebezpečné vzrušení z boje a pevné kamarádství. Někteří si to užívají navzdory příšerným podmínkám. Také Watsonovi to po odchodu z armády velmi chybělo. Ale to byla úplně jiná válka. Předpokládal ovšem, že některé věci se nemění: vzrušení z toho projít zkouškou v bitvě a přečkat ji s hlavou vztyčenou, jíst, spát a bojovat po boku mužů, za něj by člověk položil život, hořkosladká radost z každého

vítězství, ať už jakkoliv malého. To vše dokázalo vyvolat spoustu euforie. Od té doby prožil něco takového jen zřídka, kromě časů, kdy ho Holmes vytáhl z jeho pohodlného života.

„Sestro Jenningsová, můžete mi podat nůžky? Radši bychom se měli podívat, co pod tím máme.“ Znovu se podíval na visáčku. Žádné M. Jen RZB, jméno a hodnost. „Dali vám něco na obvazové stanici, vojíne?“

„Jako co, pane?“

„Něco na bolest?“

„Lékařský důstojník měl kapičku rumu. Není to tak hrozný.“ Vyloudil ze sebe veselý úsměv, ale brzy zase zmizel.

„Lehněte si. Něco vám dáme. Morfium, prosím.“

„Už žádné nemáme,“ sykla Jenningsová.

„Cože?“

„Žádné morfium. Poslali jsme do baráku pro další.“

„Tak aspirin. Ten máme?“ Nebylo to jisté, protože nedostatek fenolu omezil výrobu léků na obou stranách.

„Máme.“

„Tak zkusíme ten.“ Aspirin byl sice německý lék, ale byl přesvědčený, že klukovi to vadit nebude. „Počkejte, máme nějakou opiovou tinkturu?“

„Myslím, že ano.“

Ač nejslabší ze všech opiových preparátů, je pořád silnější než aspirin.

Zatímco šel zřízenec sehnat tinkturu, Watson odstříhl horní vrstvu obvazu. Z okrajů se začala řínout další krev. „Nevypadá to tak zle,“ zalhal. „Položte si zase hlavu, vojíne. Odpočiňte si.“ Na visáčku napsal „POTŘEBUJE M“. Potom „RTG“.

Chlapec udělal, co mu řekl, a když Watson odstraňoval vrstvy obvazu, tiše mluvil k Jenningsové, která chlapci podávala právě donesenou tinkturu. „Chtěl jsem vám to vysvětlit dříve. Než nás přerušila sestra.“

„Majore, viděl jste sestru Spenceovou v tom nejhorším světle. Je to dobrá a oddaná žena.“

„Tím jsem si jist.“ Ukázal jí na krk. „Měl jsem na mysli tu maličkou skvrnku, ale i to je moc příkré označení pro tak malinkou věc, na spodní části vašeho krku. Jen komáři na Svatém Kryštofu, *Culicoides clasterri*, vyskytující se také na ostrově Nevis, zanechávají tak hezkou hvězdicovitou jizvu.“

„Ach ano. Říkávali jsme tomu pichlavá pusinka.“

„A jediné, co by tam mohlo táhnout britskou rodinu, snad kromě víry, je obchod s cukrem.“

Tázavě zvedla obočí. „Řekněte mi, majore Watsone, kontrolujete jizvy na krku každé sestře?“

Když se usmála, ve tvářích se jí udělaly dolíčky. Cítil, jak ho pod límečkem košile postříkané krví polévá horko. Pokračoval ve stříhání.

„A odkud víte tolik o komárech v Karibiku, majore?“

„Myslím, že budeme potřebovat nějaké ručníky. Komáři? Ale, četl jsem o tom monografii. Doporučil mi ji...“ Odmlčel se. „Měl jsem moc dobrého učitele, sestro Jenningsová.“

Dobrého? Toho úplně nejlepšího, Watsone. Toho úplně nejlepšího.

Té poznámky si nevšímal. Jsou to jen ozvuky jeho paměti, pohrávají si s ním vzpomínky. Uvědomoval si, že to není spojení s jeho bývalým kolegou a přítelem, protože až moc dobře věděl, že kdyby se potkali na ulici, Sherlocku Holmesovi by už nestál za povšímnutím.

Ernst Bloch, jen v nátělníku a spodkách, otevřel krabici s náboji, již dostal od otce, a odhrnul horní vrstvu sliso- vané bavlny. Opatrně položil deset kulek na flaušem po- krytý přenosný karetní stolec v nohách postele. Leží vedle dýmky, kterou si hodlá vychutnat hned, jak dokončí tuhle prácičku. Nemusí se starat, jestli kouř z jeho silného čer- ného tabáku nevadí spolubydlícím, protože žádné nemá.

Bloch obývá kumbálek v jednom z hlubokých dusných podzemních krytů. Jeho vlastní úkryt odděluje od rado- vých vojáků závěs. Obecně se v armádě nikdo o odstře- lovače moc nestará, ani o ty z vlastních řad. Víc úcty se prokazuje dokonce i věčným potíživům, kteří čistí latríny.

Blochovi je to jedno. Na rozdíl od jedovatého plynu nebo plamenometu v jeho honu na terč alespoň pořád zůstával sportovní prvek. Tenhle způsob boje se datuje až ke Krymu a edinburským střelcům, kteří jako první použili teleskopické hledí na ruské důstojníky dělostře- lectva. Bloch si vše pečlivě nastudoval a své řemeslo si dokázal ospravedlnit v jakémkoliv sporu, ale už dávno ho to nebavilo. Ať si kanónenfutr brblá nad ním a jemu podobnými na straně Dohody.

Seřídil malou váhu a zvážil na ní první kulku. Potom druhou a třetí. Všechny tři se od sebe lišily nanejvýš o zlo- mek gramu. Spokojeně postavil kovové pravítko na hranu. Byla na něm vyfrézovaná rýha ve tvaru půlměsíce a právě do ní vstrčil náboj a pohyboval s ním, dokud nenašel tě-

žiště. Čtyřikrát to zopakoval a všiml si, že je rovnovážný bod pokaždé stejný. Otec se řídil jeho pokyny do puntíku.

Schaeffer mu přinesl šálek kávy a rychle zase zmizel, a zatáhl za sebou silnou pokrývku nahrazující závěs. Věděl, že Bloch nechce být rušen, když leští náboje nebo rozebírá zbraň. Kromě úsečného „děkuji“ nepadlo ani slovo.

Bloch ucítil, jak se otřásla země, nahoře něco vybuchlo, ale tak vysoko, že to nemohl slyšet. Německé zákopy se budují do hloubky a zakrývají. Kopou se na vyvýšených místech s dobře odvodněnou půdou, což znamená, že mohou sahat do hloubky i přes čtyřicet metrů. Britové a Francouzi jsou v promáčených nížinách a živoří v mělkých šrámech v zemi, nedostatečně obrovnání dřevem a pytlí s pískem ve snaze nahnat chybějící hloubku. Kdysi dávno, než se dostal k odstřelovačům, byl na nočním přepadu ve francouzském zákopu. Jsou ostudné.

„Blochu.“

„Pane.“ Odložil kulku, kterou leštil hadříkem, a postavil se do pozoru. Pokrývka zmizela a do malého prostoru k němu přibyl důstojník. Byl to *Hauptmann* Lux, vedoucí sekce odstřelovačů, původem Sas, kterého teď stejně jako Blocha přiřadili k šesté armádě. Lux nebyl vysoký, ale měl dobré držení těla a vždy bezvadně padnoucí uniformu. Bloch si vedle něj pořád připadal jako neupravený vesničan, jímž vlastně byl. Ale mohlo být hůř, Lux mohl být vůl nebo Prus. To by nesnesl.

Lux sjel Blocha očima od hlavy k patě. Muž ve spodním prádle v pozoru, jako by očekával inspekci výstroje, ho vyvedl z míry. „Klid, Blochu. Kruci, tady dole je horko jak v peci.“ Lux si sundal čepici, otřel si obočí a prohlédl si Blochovu působivě uklizenou kobku. Pohledem se za-

toulal k nábojům s ostrou špičkou. Všiml si vah. „Vlastní munice?“

„Vyrábí je můj otec, pane. Méně jiskří a doutnají. Ale rozhodující je váha a vyvážení.“

Lux přikývl, ne že by ho to zvlášť zajímalo. Každý odstřelovač má své zvyky, pověry a nějaké zvláštní vybavení, o němž si myslí, že mu nad ostatními dává výhodu. „Slyšel jsem, že dnes to byl důstojník?“

Bloch věděl, že Lux dostává denní raport od každého odstřelovače a na potvrzení i od hledačů. „Pane.“

„To dělá devětadvacet úlovek, myslím. Nebo alespoň devětadvacet potvrzených důstojníků.“

„Ano.“ Skutečné číslo se blížilo stovce, ale od přehnaně horlivých prvních dní, kdy zastřelil cokoliv, co se hýbalo, se stal mnohem vybíravějším.

„Ještě jeden a získáte Železný kříž druhé třídy.“

S Blochem to ani nehnulo. Nedělá to kvůli těm cetkám. Nedělá to ani proto, že by Brity osobně nenáviděl, dokonce mu kdysi bylo líto mladých důstojníků, které dostal na mušku. Ale nesnášel britskou imperiální aroganci, díky níž si celá země myslí, že má právo strkat nos do záležitostí všech ostatních národů. Tu práci dělá, protože věří v silné Německo, které nebude ovládat bezvýznamný ostrov s přehnanou představou o vlastní důležitosti. A dělá to, protože je v tom dobrý. „Děkuji, pane.“

„A týdenní dovolenku.“

Teď Bloch vyloudil jemný úsměv. Ale nemělo smysl se příliš upínat na lákadlo několika dnů s matkou, otcem, sestrou a snad i Hildou. Armáda měla ve zvyku na poslední chvíli dovolenku krutě sebrat pod tou nejhlupejší záminkou.

„Do tohoto sektoru se přesouvají další britské jednotky,“ řekl Lux. „Nezkušené. Kitchenerova Nová armáda. Už na ně čekáme dlouho, co? Domnívají se, že si zvyknou na život v zákopech v tiché části. Že se naučí něco od Skotů, kteří tu už jsou.“

Blocha Luxovy vědomosti nepřekvapily. Armáda měla vždy vynikající informace o tom, proti kterým divizím stojí. Předpokládal, že někde za dráty mají dobré špiony.

„Oblast bráněná nezkušenými vojáky pro nás představuje příležitost zkusit něco jiného.“ Lux naznačil Blochovi, aby uhnul na stranu, potom vytáhl mapu, položil ji na postel a dlaněmi pěstěných rukou uhladil sklady.

Bloch viděl, jak se na mapě klikatí dvě silné černé čáry představující protilehlé zákopy, jejichž výběžky se k sobě na určitých místech přibližovaly i na méně než dvacet metrů a potom se od sebe zase vzdalovaly, takže mezi nimi zelo prázdnotou až půlkilometru široké pásmo krajiny nikoho. Lux ukázal na červenou čáru načrtnutou od vesnice Ploegsteert přes okolní lesy. „Téhle cestě říkají Strand. Tady je Oxford Circus. Byl jste někdy v Londýně, Blochu?“

„Ne, pane.“

„Berlín se nevyrovná. Je daleko špinavější a zaplivanější, ale má jakési umouněné kouzlo. A slušně se tam tančí, to připouštím. Třeba se tam brzo podíváte, co? Až bude patřit nám.“ Když Bloch neodpověděl, pokračoval.. Ukázal na východ od Ploegsteertského lesa. „Tahle oblast je Birdcage a tohle je Somerset House. Britové tu mají brigádní velitelství. Tady dostanou noví důstojníci informace o oblasti. A tady...“ další zabodnutí do mapy, „... je kostelní věžička Le Gheeru. Takže, Blochu, díky bombardování lesů a následnému požáru můžeme doufat, že je z té vě-